

У ході впровадження під час занять в інструментальному класі запропонованих умов відбувається розвиток вольового компоненту професійної самореалізації вчителя, зокрема умінь ініціювати власний вибір, обґрунтовувати його, моделювати стратегію власної навчально-професійної діяльності, спрямовуючи її на майбутню професійну діяльність.

Таким чином, музично-педагогічна ємкість навчальних занять з основного музичного інструменту, оновлений погляд на інтеграційні особливості цієї навчальної дисципліни пов'язані з осмисленням тенденцій становлення музичної освіти та її розвитку, що дає багатий емпіричний матеріал для подальшого удосконалення підготовки майбутнього вчителя музики.

Література

1. Воробкевич Т.Б. Методика викладання гри на фортепіано/ Т.Б. Воробкевич. – [навчально-методичний посібник]. – Львів: ЛДМА, 2001. – 244 с.
2. Николаев А. Взгляды Г.Нейгауза на развитие пианистического мастерства / Алексей Александрович Николаев. – М.: Музгиз, 1961. – 242 с. – («Мастера советской пианистической школы»).
3. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки спеціалістів / В.В. Грубінко, І.І. Бабин, О.В. Гузар. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 48с.
4. Немкович О. М. Історія і проблеми українського мистецтвознавства / О. М. Немкович, І. Д. Безгін, О. С. Мусієнко // Наука та наукознавство. – 2006. – № 4 (54). – С. 74–86.

УДК: 378.124+371.13+78+378.147

Новська О.Р.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ САМОПРОЕКТУВАННЯ ФАХОВОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття посвячена решению научной проблемы самопроектирования профессионального развития студентами магистратуры в процессе музыкального обучения в педагогических университетах. Теоретически обоснованы педагогические условия, реализация Будет способствовать самопроектированию собственного профессионального развития.

Ключевые слова: самопроектирование, профессиональное развитие, саморазвитие, педагогические условия

This article is devoted to a problem of self designing of professional development of future music teachers. In this context self designing is defined as the difficult integrated personal creative activities of the student directed on self-development and professional self-realization. Theoretically grounded pedagogical conditions which helps graduate students in the process of music education to implement effectively self designing of their own professional development. In the article the following pedagogical conditions are described: ensure the systematic development of professional self motivation of future professionals in the field of music education, organization pedagogical coaching of self designing in the process of music education in magistracy, axiologing of professional self-determination through the increased focus professional education in magistracy, formation of technological competence of future specialists about self designing of professional development

Keywords: self designing, professional development, self-development, pedagogical conditions.

Планування фахового розвитку під час навчання і в процесі професійної діяльності є актуальним завданням сьогодення у будь-якій галузі професійної підготовки. Кожен майбутній фахівець має чітко розуміти специфіку сучасних соціоекномічних трансформацій,

які відбуваються в українському суспільстві, та на основі цього розуміння уявляти, які перспективи очікують його у подальшому професійному житті. Навчаючись у ВНЗ, майбутній фахівець, як активний суб'єкт навчальної взаємодії, має взяти на себе відповідальність за власний саморозвиток у професійній сфері, за якість власної підготовки, за набуття здібності мобільно пристосовуватися до зовнішніх обставин, які диктує кон'юнктура ринку праці. Саме такий підхід до фахової підготовки допомагає реалізувати самопроектування фахового розвитку. Використання проектних технологій виводить процес фахового саморозвитку на якісно новий рівень, як це було доведено в наукових працях Дж. Дьюї, В. Сластьоніна та інших. Використання принципів проектування дозволяють майбутнім фахівцям створювати проект власного саморозвитку, в основі якого лежить ідея формування бажаного професійного образу та розробка плану його досягнення, який залежить від якісного аналізу власних компетенцій.

Діяльнісний і творчий характер самопроектування робить його актуальним у будь-якій сфері діяльності, зокрема в галузі музично-педагогічної освіти, орієнтиром якого є формування гармонійно розвиненої особистості зі зрілою системою цінностей. Тому метою даної статті обрано визначення та обґрунтування педагогічних умов, за якими самопроектування фахового розвитку майбутніх викладачів мистецьких дисциплін буде гармонійно і ефективно вплетено в систему їх фахової підготовки.

Самопроектування фахового розвитку в процесі музичного навчання в магістратурі педагогічного університету – це складне поняття, що поєднує у собі ознаки само-процесів і проектувальної діяльності, і також зумовлюється розумінням парадигми розвитку в контексті підготовки магістра в галузі музичної педагогіки. Узагальнюючи проаналізовані наукові трактування цих понять, ми визначаємо самопроектування фахового розвитку в процесі музичного навчання в магістратурі педагогічного університету як особистісно вмотивовану індивідуальну творчу діяльність студента, націлену на моделювання і сплановане досягнення образу ідеального фахівця, з метою чого студент проектує, оцінює і коректує вектор, траєкторії та засоби власного саморозвитку.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях педагогічні умови на загальнопедагогічному рівні визначаються переліком обставин, за яких відбувається діяльність або сукупність об'єктивних та суб'єктивних передумов, реалізація яких дозволяє досягти мети освіти та забезпечити її позитивний результат [4]. В. Стасюк надає визначення педагогічних умов, згідно якого вони характеризуються як обставини, від яких залежить продуктивний педагогічний процес [6]. О. Пехота визначає поняття «педагогічні умови» як систему форм і методів, які можуть бути природньо складені або створені навмисно з метою досягнення конкретної педагогічної мети. Узагальнюючи проаналізовану інформацію в контексті нашого дослідження, ми вважаємо педагогічні умови сукупністю заходів та передумов освітнього простору, націлених на успішне оволодіння студентами магістратури діяльністю самопроектування фахового розвитку.

«Пусковим механізмом» самопроектування фахового розвитку виступає мотивація. Адже саме мотивація успішності, мотивація досягнень або, навіть, мотивація уникнення невдач актуалізує потребу у плануванні саморозвитку в процесі навчальної і фахової діяльності. Мотиваційна сфера представлена усвідомленими та потенційними мотивами, що впливають на діяльність людини. В психологічній літературі визначається, що мотиви формуються поетапно. Перший етап характеризується усвідомленням спонукання, другим етапом є прийняття мотиву, тобто співвіднесення його з ієрархією особистісних цінностей. Третій етап пов'язаний з реалізацією мотиву, на якому його спонукальна функція поєднується з функцією задоволення потреби. На четвертому етапі мотив закріплюється в характері людини, перетворюється на властивість особистості, тобто на потенційні спонукання. Кінцевим етапом у розвитку мотивів є актуалізація потенційних спонукань [5]. Одним з таких спонукань в процесі навчання можливо визначити самовдосконалення.

В контексті нашого дослідження ми розглядаємо самовдосконалення з позиції акмеологічного підходу, специфіка якого полягає в тому, що сукупність (або інтеграція) наукових знань із психології, філософії освіти, педагогіки, культурології, соціології, синергетики, валеології, генетики, екології, медицини допомагає розкрити взаємозв'язок

об'єктивних і суб'єктивних складових розвитку людини в освітньому середовищі (Г.Данилова) [3, с. 91]. Метою акмеологічного підходу, на думку Г.Цветкової, є з'ясування, уточнення педагогічних характеристик, які потрібно розвивати в людині, щоб її удосконалити, допомогти їй досягнути вершин у фізичному, духовно-моральному і професійному розвитку. Виходячи з позицій акмеологічного підходу, самовдосконалення викладача є багатовимірним процесом розвитку особистісних та професійних якостей, досягнення «акме», сходження до вищого рівня професійного розвитку [7]. Мотивація професійного самовдосконалення під час навчання у ВНЗ є важливішим системоутворювальним фактором готовності до фахової діяльності та запорукою ефективного формування професійної компетентності майбутнього фахівця. В процесі музичного навчання в магістратурі студент має обрати шлях власного самовдосконалення, визначаючи для себе, який напрям є для нього найбільш мотивуючим, адже підготовка фахівця в галузі музичної освіти передбачає психолого-педагогічний, виконавський, музикознавський та методичний компоненти. Природно те, що студент, перш за все, може бути вмотивований лише на один з них, але така мотивація стає активізуючим фактором для подальшого розвитку мотивації всебічного самовдосконалення. Саме тому першою педагогічною умовою самопроєкування фахового розвитку під час музичного навчання в магістратурі ми визначаємо забезпечення розвитку мотивації професійного самовдосконалення майбутніх фахівців в галузі музичної освіти.

Як вже було зазначено, основою самопроєкування фахового розвитку є проєктувальна діяльність, яка є багатоплановою діяльністю, що має ознаки самонавчання. Проєкування виступає суб'єктною, а не об'єктною (виконавською) формою участі майбутнього фахівця в самоуправлінні. Слід зауважити, що проєкування (в логіці нашого дослідження) – це специфічний індивідуально-творчий процес, який вимагає від кожного оригінальних нових рішень, творчості. У процесі проєктувальної та самопроєктувальної діяльності інтенсивно розвиваються проєктувальні здібності студентів, такі як здатність до рефлексії, цілепокладання, вибору адекватних рішень тощо. Заміна позиції «одержувача» та об'єкта навчання на активну позицію майбутнього фахівця, яка полягає у самостійному виборі векторів, методів та технологій навчання, потребує оптимізації навчального процесу на основі особистісно-орієнтованого підходу та полісуб'єктної моделі педагогічної взаємодії. Означена оптимізація полягає в створенні такого освітнього простору, у якому студенти та викладачі співпрацюють у якості партнерів з метою створення ефективно функціонуючого супроводу, який сприятиме розвитку умінь, формуючих компоненти самопроєкування фахового розвитку. На наш погляд, таким видом супроводу може стати педагогічний коучинг.

Коучинг, як визначає І. Головніова, – це новий ефективний підхід до здійснення освітнього навчального менеджменту [2, с. 253]. Метою коучингу в освіті можливо визначити розкриття внутрішнього потенціалу особистості студента; його розвиток через делегування відповідальності; досягнення високого рівня відповідальності та її усвідомлення у всіх учасників коучингу. Як вважає більшість науковців, що досліджують проблематику коучингу (Дж. Уїтмор, М. Дауні, Д. Ненашев та ін.), основним критерієм результативності коучингу є поява у студента в процесі навчання тих результатів, які є важливими саме для нього. Таким чином, на перше місце ставиться особистість суб'єкта навчального простору, а не заплановані коучем результати, що забезпечує перехід традиційної педагогіки до персоніфікованої моделі підтримки і супроводу. Отже, саме коучинг запускає процеси, які дозволяють всім суб'єктам освіти глибоко усвідомити свої цілі у формуванні фахової компетентності та використовувати навчальний процес й процес саморозвитку як засіб для їхнього досягнення. Коуч, роль якого в магістратурі логічно відвести викладачу з музично-виконавської підготовки, супроводжує студента на протязі всього етапу навчання в магістратурі, допомагаючи йому коригувати вектор саморозвитку, визначаючи найбільш корисні програми та технології навчання, допомагаючи організувати самопідготовку в контексті фаху. Це зумовлює усталену позитивну мотивацію, наповнюючи процес оволодіння музичними дисциплінами змістом і енергією цілеспрямованості. Такі

характеристики коучингу дають нам змогу визначити наступною педагогічною умовою організацію педагогічного коучингу самопроєктування музичного навчання в магістратурі.

Самопроєктування фахового розвитку в процесі музичного навчання в магістратурі базується на тому, що цей навчальний період позначається активізацією самовизначення в професії, що впливає на підвищення мотивації та обрання курсу на само-процеси на фоні активізації суб'єктності. Звертаючись до поняття «суб'єктність вчителя», ми вбачаємо в ньому особистість, здатну до самовизначення і свідомої саморегуляції своїх дій на основі внутрішньо виробленої професійної позиції. Аналіз різних джерел щодо розуміння психологічного змісту суб'єктності (О. Леонтьєв, В.Петровський, К. Роджерс, А. Маслоу, О. Асмолов, та ін.) дає підстави визначити суб'єктність учителя як інтегральну професійно важливу якість особистості, що проявляється у прагненні до самодетермінації, саморегуляції та самовизначенні у професійній діяльності.

Професійне самовизначення майбутнього фахівця в галузі мистецької освіти, як визначається в дослідженні В. Карташева, є тривалим багатоступеневим динамічним процесом. Це здатність визначити своє місце у професійній діяльності, усвідомлювати власні інтереси, свою спрямованість, здібності для оптимального виконання професійних обов'язків [1, с. 267].

Слід зазначити, що професійне самовизначення слід сприймати також в якості усвідомлення, окрім означених параметрів, ще й цінності обраної професії, яка базується на самоцінності мистецтва в загальному розумінні. Таким чином, мова йде про аксіологізацію фахового самовизначення через усвідомлення цінності обраного професійного шляху. Якість фахової підготовки студентів, зокрема магістрантів, безпосередньо віддзеркалює їх ставлення до професійної діяльності. Адже процес навчання вимагає від майбутніх фахівців прийняття відповідальних рішень, результат яких залежить від того, наскільки студенти розуміють цінність підготовки до майбутньої педагогічної діяльності. При цьому ми схильні вважати, що усвідомлення цінності фахової підготовки та професійного самовизначення може відбуватися тим ефективніше, чим активніше реалізується в освітньому просторі принцип професійної спрямованості. Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, наступною умовою самопроєктування фахового розвитку ми визначаємо аксіологізацію фахового самовизначення через посилення професійної націленості навчання в магістратурі.

Самопроєктування фахового розвитку є складною і багатоетапною діяльністю, яка регулюється певними принципами. Алгоритм самопроєктування при цьому є майже універсальним ключем для планування будь-яких позитивних змін особистості. Тому доцільно визначити, що ефективність самопроєктування безпосередньо залежить від того, наскільки у студентів сформований рівень теоретичної обізнаності щодо проєктивної діяльності в контексті саморозвитку, існуючих методів, прийомів, факторів впливу, з яких складається вся технологія самопроєктування.

Технологічна компетентність студента базується на знаннях методів і прийомів діяльності, у нашому випадку – самопроєктування. Тому, таку компетентність майбутнього фахівця можна визначити як здібність виявити та активно використовувати власні індивідуальні особливості при проєктуванні власного саморозвитку на основі розуміння функціонування та взаємодії всіх компонентів самопроєктування фахового розвитку, його технічного інструментарію. Критеріями технологічної компетентності, на думку Є. Козіної, є точність і конкретність формулювання цілей діяльності; адекватність застосовуваних методів, прийомів, способів запланованим цілям; оптимальність структури діяльності для досягнення запланованих результатів; достатність обраного змісту для реалізації діяльності, що забезпечує запланований результат; відповідність реальних, «видимих» результатів цілям навчання, розвитку, виховання. Формування технологічної компетентності надає студентам можливість отримати та систематизувати отриману інформацію щодо проблеми самопроєктування, підбати інструментарій, необхідний для забезпечення позитивного результату. Отже, останньою педагогічною умовою самопроєктування фахового розвитку ми вважаємо формування технологічної компетентності майбутніх фахівців щодо самопроєктування фахового розвитку.

У даній статті ми визначили та теоретично обґрунтували сукупність заходів та передумов, які необхідно реалізувати в процесі організації освітнього простору з метою якісного самопроекування студентами магістратури власного фахового розвитку. Такими педагогічними умовами ми обрали: забезпечення систематичного розвитку мотивації професійного самовдосконалення майбутніх фахівців в галузі музичної освіти; організацію педагогічного коучингу самопроекування музичного навчання в магістратурі; аксіологізацію фахового самовизначення через посилення професійної націленості навчання в магістратурі; формування технологічної компетентності майбутніх фахівців щодо самопроекування фахового розвитку.

Література

1. Волкова М.П. Педагогіка / М.П. Волкова. – К.: Академія, 2001. – 576 с.
2. Головнюва І.В. Актуальні напрями застосування нового підходу в менеджменті в освітній сфері / І.В. Головнюва // Педагогіка і психологія. – 2002. – №3. – С. 53-58.
3. Данилова Г.С. Акмеологія: Сутність, становлення, практичне втілення / Г.С. Данилова // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 1(62). – С.90–97.
4. Іващенко О.А. Організаційно-педагогічні умови формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби / О.А. Іващенко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні та психологічні науки. – 2013. – № 1(66). – С. 44-53.
5. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом: Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене / О.В. Крушельницька, Д.П. Мельничук. – К., «Кондор». — 2005. – 308 с.
6. Стасюк В.Д. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі «школа – вищий заклад освіти»: дис. ... кандидата пед. наук : спец. 13.00.04 / В.Д. Стасюк. – Одеса, 2003. – 20 с.
7. Цветкова Г.Г. Проблема самовдосконалення викладача вищої школи: акмеологічний, системно-синергетичний, аксіологічний підходи [Електронний ресурс] / Г.Г. Цветкова // Духовність особистості. – 2012. – Вип. 4. – С. 167-178. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/domtp_2012_4_26.pdf

УДК 371.124:7.071.2

Корчагіна Г.С.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття посвячена проблеме формирования интеллектуально-творческих умений будущих учителей музыкального искусства. Основываясь на результатах анализа трудов отечественных и зарубежных ученых, рассмотрены различные способы формирования интеллектуально-творческих умений будущих учителей музыкального искусства.

Ключевые слова: *интеллект, умение, творчество, интеллектуальные умения, интеллектуально-творческие умения.*

The article deals with the formation of the intellectual and creative skills of future teachers of music. This paper begins with the description of the problem which deals with the intellectual, creative skills. It should be said that the aim of the article is to give information about intellectual and creative skills of future teachers of music. The analysis of literature on the given problem shows that many scientists paid a great attention to the problem.

Key words: *intelligence, creativity, intellectual skills, intellectual and creative abilities.*

В інтелектуально-інформаційному суспільстві особливого значення набуває проблема формування у молодого покоління інтелектуально-творчих умінь, оскільки вони стають основою для засвоєння нових знань та перенесення їх в інші умови, дозволяють у